

ÚLOHA SÚKROMNÝCH BEZPEČNOSTNÝCH SLUŽIEB V OBLASTI OCHRANY KRITICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY V POĽSKU

Lukasz KISTER, Ryszard RADZIEJEWSKI ^{*)}

ABSTRAKT

Príspevok prezentuje systém ochrany Kritickej infraštruktúry štátu platný v Poľsku, s prihliadnutím na úlohu, akú v ňom zohrávajú súkromné bezpečnostné služby. Obsahuje analýzy takých oblastí, akými sú: charakteristika právnych aktov, základné pojmové prvky, požiadavky v oblasti ochrany objektov Kritickej infraštruktúry štátu. Celok uzatvára názor na to, aké je miesto súkromných bezpečnostných služieb čo sa týka bezpečnosti objektov, ktoré sú súčasťou zložiek Kritickej infraštruktúry štátu.

Kľúčové slová: kritická infraštruktúra, ochrana, súkromné bezpečnostné služby.

ABSTRACT

This article describes a current Critical Infrastructure Protection (CIP) system in Poland, including role that private security agencies play in the system. The article covers analysis in such areas, as: legal acts description, essential defining elements, Critical Infrastructure Protection requirements.

Whole is summarized by an opinion on where private security agencies are placed in the Critical Infrastructure Protection (CIP) system.

Key words: critical infrastructure, protection, private security agencies.

^{*)} 1. Lukasz KISTER, PhD, Collegium Civitas w Warszawie, Pl. Defilad 1 (PKiN, XII p.), 00-901 Warszawa, tel.: (+48) 22 656 71 87, kom.: (+48) 880 147 767, e-mail: lukasz.kister@collegium.edu.pl, web: www.civitas.edu.pl.
2. Ryszard RADZIEJEWSKI, PhD, Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie, ul. Gen. Sylwestra Kaliskiego 19, 00-908 Warszawa, tel.: (+48) 22 683 92 52, kom.: (+48) 605 988 884, e-mail: ryszard.radziejewski@wat.edu.pl, web: www.wat.edu.pl.

1 IDENTIFIKÁCIA PREDMETU OCHRANY

1.1 KRITICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA ŠTÁTU

Problematika Kritickej infraštruktúry štátu a jej ochrany bola umiestená v Poľsku do oblasti krízového riadenia.

V súlade so Zákonom upravujúcim túto oblasť bezpečnosti, **Kritickou infraštruktúrou štátu sú systémy, ako aj objekty, ktoré sú ich súčasťou, v tom stavebné objekty, zariadenia, inštalácie, služby kľúčové pre bezpečnosť štátu a jeho občanov, ako aj služby pre zaistenie efektívneho chodu orgánov verejnej správy a taktiež inštitúcií a podnikateľov.**

Obsahuje tieto **systémy**:

- zásobovanie energiou, energetickými surovinami a palivami
- komunikačné
- teleinformatické siete,
- finančné,
- zásobovanie potravinami,
- zásobovanie vodou,
- zdravotnej ochrany,
- dopravné,
- záchrannárske,
- zaisťujúce kontinuitu pôsobnosti verejnej správy,
- výroby, skladovania, uskladňovania a použitia chemických a rádioaktívnych látok, vrátane potrubí z nebezpečnými látkami [1, článok 3, bod č. 2

Z analýzy vyššie uvedených zložiek je zrejmé, že **v trhovom hospodárstve je kritická infraštruktúra, uvedená zákonodarcom, väčšinou v súkromných rukách** [8, s. 6-7].

1.2 OBJEKTY MIMORIADNE DÔLEŽITÉ PRE BEZPEČNOSŤ ŠTÁTU

Pozornosť si zaslúži fakt, že poľský zákonodarca vyčlenil okrem systémov Kritickej infraštruktúry štátu ďalšie dve kategórie objektov, ktoré uznal za mimoriadne dôležité pre fungovanie štátu.

Prvú skupinu stanovil ako "**objekty mimoriadne dôležité pre bezpečnosť a obranu štátu**", ktoré zahŕňajú okrem iného:

- závody zbrojárskeho priemyslu;
- sklady hmotnej štátnej rezervy;
- objekty Ministerstva národnej obrany;
- objekty dopravnej infraštruktúry (automobilovej, železničnej, morskej);
- vodné priehrady a iné hydrografické zariadenia;
- objekty energetickej infraštruktúry;

- objekty policajných a špeciálnych síl;
- objekty, v ktorých sa spracúvajú a skladujú rádioaktívne a výbušné materiály;
- objekty verejného rozhlasového a televízneho vysielania;
- bane [3, § 2].

Druhou skupinou sú „**oblasti, objekty, zariadenia dôležité pre obranu hospodárskych záujmov štátu, verejnú bezpečnosť a iné dôležité záujmy štátu**“, ku ktorým okrem iného patria:

- závody zbrojárskeho priemyslu;
- sklady strategických rezerv;
- bane;
- prístavy a letiská;
- banky;
- elektrárne a teplárne;
- vodné zdroje a vodovody;
- závody na spracovanie a skladovanie rádioaktívnych, toxických a výbušných materiálov;
- distribučná infraštruktúra energetických surovín;
- siete a telekomunikačné systémy;
- vodné priehrady [2, čl. 5, bod 2].

Keď porovnáme uvedené objekty (systémy): Kritickej infraštruktúry štátu, „mimoriadne dôležitých pre bezpečnosť a obranu štátu“ a „dôležitých pre obranu, pre hospodárske záujmy štátu, pre verejnú bezpečnosť a ďalšie dôležité záujmy štátu“ zistíme, že zahrňujú **tie isté oblasti, ktoré sú dôležité pre normálne fungovanie štátu** [9, s. 98].

3 CIEĽ A ZÁSADY OCHRANY OBJEKTŮV KRITICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY ŠTÁTU

Vzhľadom na záver vyplývajúci z predchádzajúcej kapitoly, vykonali autori v ďalšej časti tohto článku **komparáciu zásad ochrany určených pre všetky stanovené objekty a oblasti**. Predstavia teda ucelený systém ochrany založený na rôznych právnych aktoch, ktorý bude až vtedy kompletný. Bude tým splnený návrh výskumných pracovníkov čo sa týka **interdisciplinárneho charakteru** výskumu a opatrení v oblasti krízového riadenia a ochrany obyvateľstva [6, s. 9-12].

Táto analýza je determinovaná **cieľom ochrániť Kritickú infraštruktúru štátu**, ktorým to cieľom je **zaistiť funkčnosť, kontinuitu pôsobnosti a integritu chránených objektov**.

Tento cieľ je realizovaný prostredníctvom **zabraňovania ohrozeniam, rizikám alebo slabým bodom**, ako aj **obmedzením a neutralizovaním ich účinkov** a tiež rýchlou obnovou tejto infraštruktúry v prípade havárií, útokov a iných udalostí, ktoré ohrozujú pravidelný chod [1, čl. 3 bod 3].

3.1 PLNENIE BEŽNEJ OCHRANY

Ochrana Kritickej infraštruktúry štátu zahŕňa celý rad **povinných opatrení** správcov objektov, ktoré sú považované za kľúčové pre fungovanie štátu. Možno ich rozdeliť do niekoľkých hlavných skupín:

- koncepčné;
- plánovacie;
- organizačné;
- logistické;
- technické;
- vzdelávacie;
- kontrolné [3, § 5, odsek 2].

Vzhľadom na to, aká je téma článku, zostaneme pri povinnostiach spojených so zaistením týmto objektom primeranej bezpečnosti.

Ochrana objektov môže byť realizovaná vo forme:

- **priamej fyzickej ochrany;**
- **využívania technických bezpečnostných systémov** [2, čl. 3].

Rozsah používaných fyzických a technických bezpečnostných opatrení by mal vyplývať z odborných analýz rizika [5 s. 165-168], a potom musí byť jasne definovaný v patričnom dokumente **Pláne na ochranu kritickej infraštruktúry** [1, čl. 6, odsek 5].

Ochrana objektov Kritickej infraštruktúry štátu musí zohľadňovať nevyhnutné **opatrenia** pre zaistenie bezpečnosti týmto zvláštnym objektom, t.j.:

- zaistenie zásob, vrátane ľudských, finančných a materiálových;
- vytvorenie systému riadenia mimoriadnou ochranou objektov;
- tvorbu poplachového systému a systému hlásenia ohrozenia;
- zorganizovanie systému súčinnosti služieb [§ 5. 2 a 3].

Jednako však primeraná úroveň ochrany Kritickej infraštruktúry štátu vyžaduje profesionálnu činnosť. Preto tiež by za ochranu tohto druhu objektov mali zodpovedať výlučne **Špecializované ozbrojené ochranné zložky** [4, s. 12 - 20].

3.2 REAGOVANIE NA KRÍZOVÉ SITUÁCIE

Kľúčovým prvkom úloh súvisiacich s ochranou objektov Kritickej infraštruktúry štátu je schopnosť účinne reagovať na krízu, ktorej cieľom je:

- **zachovať kontinuitu pôsobnosti;**
- **rýchle obnoviť túto infraštruktúru** [10, s. 301 a ďalšie].

Avšak k povinným aktivitám správcov takejto infraštruktúry patrí iba udržiavanie vlastných záložných/rezervných systémov pre zaistenie bezpečnosti a pre jej udržanie do času jej úplného obnovenia [1, čl. 6, odsek 5].

Takýto stručný a obmedzený prístup sa zdá byť nedostatočný. Hodno preto v tejto oblasti ťažiť zo skúseností mimovládneho sektora, ktorý vyvinul v priebehu rokov účinné systémy a postupy, tzv. **Business Continuity Management** [7].

4 SÚKROMNÉ BEZPEČNOSTNÉ SLUŽBY V OCHRANE KRITICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY ŠTÁTU

Potreba analýz spojených s fungovaním súkromných bezpečnostných služieb čo sa týka zaistenia bezpečnosti objektov a priestorov uznaných ako Kritická infraštruktúra štátu, vyplýva z niekoľkých veľmi dôležitých skutočností:

- **väčšina systémov z kategórie kritických pre normálne fungovanie štátu je v súčasnosti vo vlastníctve súkromných subjektov**, alebo je riadená týmito subjektmi, napr. telekomunikácie, doprava, energetika;
- v súčasnej dobe **väčšina objektov alebo oblastí mimoriadne dôležitých pre štátnu bezpečnosť je chránená súkromnými bezpečnostnými službami**, ku ktorým patria aj napr.: elektrárne, vodné zdroje alebo ústredné orgány štátnej správy;
- **štát nemá služby ani inštitúcie schopné poskytnúť nepretržitú ochranu takému veľkému množstvu objektov** – v Poľsku sa odhaduje, že je ich niekoľko tisíc.

V tomto ohľade sa však často vyskytujú pochybnosti, či súkromné bezpečnostné služby sú schopné zabezpečiť ochranu Kritickej infraštruktúry štátu vzhľadom na dnešné ohrozenia asymetrického charakteru, t.j. terorizmus, organizovaný zločin, sabotáž, atď.

Hoci pochybnosti nie sú nepodložené, treba skonštatovať, že **súčasnú súkromné bezpečnostné služby sa nemusia vôbec prípravou a vybavením líšiť od najlepších inštitúcií a verejných služieb**. Stačí si len všimnúť, že dokonca aj také vojenské a ekonomické veľmoci ako Spojené štáty, využívajú pre rôzne akcie ochranného charakteru v nebezpečných oblastiach práve súkromné služby (pozri: Blackwater).

Táto skutočnosť by mala byť zohľadnená v rámci postupov pre spoluprácu medzi štátnou správou a gestormi jednotlivých častí infraštruktúry. V Poľsku však chýba úplné pochopenie pre **ideu verejného a súkromného partnerstva pri realizácii bezpečnostných úloh štátu**, a to nielen v predpisoch zákonov, ale predovšetkým vo vedomí a aktivitách s tým spojených [8, s. 9].

LITERATÚRA

- [1] Zákon zo dňa 26.04.2007 o krízovom riadení, (poľská Z. z., č. 89, ods. 590, s neskoršími zmenami). Prístupný na adrese:
<http://isip.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20070890590>.
- [2] Zákon zo dňa 22.08.1997 o ochrane osôb a majetku, (poľská Z. z. č. 114, ods. 740, s neskoršími zmenami). Prístupný na adrese:
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971140740>.
- [3] Nariadenie Rady ministrov zo dňa 23.06.2003 vo veci objektov mimoriadne dôležitých pre bezpečnosť a obranu štátu, ako aj ich zvláštnej ochrany (poľská Z. Z. č. 116, ods. 1090). Prístupné na adrese:
<http://isip.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20031161090>.
- [4] DWORZECKI J.: Podstawy prawne wykonywania zadań ochrony osób i mienia. Wybrane zagadnienia., Gliwice: Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości, 2009, ss. 138.
- [5] DWORZECKI J.: System krízového riadenia v Poľsku, Bratislava: Akademia policjaného zboru, 2012, ss. 226.
- [6] GROCKI R.: Interdyscyplinarność zarządzania kryzysowego, (w:) GROCKI R. (red. nauk.): Zarządzanie kryzysowe – różne oblicza, Wrocław: Dolnośląska Wyższa Szkoła Służb Publicznych „ASESOR“, 2010, s. 9-21.
- [7] KACZMAREK T.T., ĆWIEK G.: Ryzyko kryzysu, a ciągłość działania. Business Continuity Management, Warszawa: Difin, 2009, ss. 160.
- [8] KISTER Ł.: Bezpieczeństwo informacyjne infrastruktury krytycznej – spojrzenie nieco przekorne, „Terroryzm: Zagrożenia – Prewencja – Przeciwdziałanie”, nr 1, 2010. s. 6-9.
- [9] RADZIEJEWSKI R.: Ochrona infrastruktury krytycznej – uregulowania prawne, (w:) TYBURSKA A. (red. nauk.): Ochrona infrastruktury krytycznej, Szczytno: Wyższa Szkoła Policji, 2010, s. 93-102.
- [10] SZLACHCIC B.: Reagowanie kryzysowe w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa, (w:) *Bezpieczeństwo w XXI wieku. Asymetryczny świat*, Warszawa: Difin, 2011, s. 295-310.

Článok recenzovali dvaja nezávislí recenzenti